

a publicitás. És ebbe a megfogalmazásba semmiképpen sem illenek bele ezek a sajtótermékek.

Bírálatunkban elsősorban az összevont számok felsorolásának végtelen sorát említjük meg: vajon mennyi és milyen információt tartalmaznak ezek a felvételek? Ezzel a hatalmas energiával összeállított lajstromok helyett célszerűbb lett volna a rovatok: „Anyakönyvi hírek”, „Színházi világ”, „Rendeletek”, „Sport” stb. számbavétele. Így pótolva valamelyest az elmaradt laptörténeteket.

Hiányoljuk továbbá, hogy a tárgymutató nem igazodik a helytörténeti szempontokhoz. A bibliográfia nagyon helyesen, felvette a legtöbb kötetben mostohán kezelt alkalmi lapokat – 88 címet. Ebből 13 cím báli újság, de a többről nem ad a mutató tárgyi eligazítást, így 75 alkalommal kell visszalapozgatni, ha meg akarjuk tudni, hogy milyen alkalomból és főleg kik adták ki ezeket? Ugyancsak 25 tételből áll a „pártlap” címszó. Ebből hét cím az, ami 1945 után jelent meg, és ha rálapozunk, kiderül, hogy ebből négy cím nem is pártlap, hanem egyesületi és szövetségi kiadvány.

A bontást valóban pártokra: Szociáldemokrata Párt, Kisgazda Párt, Nemzeti Szocialista Párt stb. kellett volna megadni, ugyanez vonatkozik a 69 tételből álló „üzemi lapok”-ra is. Végül néhány kiegészítés a már készülő pótkötethez: 825. tétel: *Napi Közlöny* alcímében A magyar orvosok és természetvizsgálók... nagygyűléséről megjegyezzük, hogy nemcsak 1929-ben jelent meg Sopronban, hanem ugyanezen címmel Győrben is, 1874-ben. 1152. tétel: *Új Ezerévk*. Helyesen: *Új Ezerévk*. A Turul Szövetség lapja, a főcíme is így logikus.

Talán felesleges hangsúlyoznunk, hogy kifogásaink és megjegyzéseink ellenére Horváth József dr. bibliográfiáját lelkiismeretes, pontos, magas színvonalú munkának tartjuk, amely a vele rokon kötetek között a legjobbak közé sorolható.

LAKATOS ÉVA

Levél, író, irodalom. Szerk. KICZENKO Judit, THIMÁR Attila. Piliscsaba, 2000. Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Kar, 357 l. /Pázmány Irodalmi Műhely – Tanulmányok 1./

A Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Kar Irodalomtudományi Intézete 2000-ben könyvsorozatot indított, amelynek első darabja a levélirodalom történetét és elméletét dolgozza fel. A kötet a Kar oktatóinak és hallgatóinak tanulmányait gyűjti egybe.

A levél, mint irodalmi forma, szinte egyidős az európai irodalommal – írja előszavában Tárjányi Eszter. E műfaj típusainak egymástól való elhatárolása azonban korántsem egyszerű feladat. A prózai és a költői levél, a misszilis, a fiktív levél és a magánlevél egymástól nem mindig megkülönböztethető formák. A kötet nem átfogó műfajelmélet, hanem különböző témájú és megközelítésű tanulmányok gyűjteménye, amelyek együttesen illusztrálják a levélműfaj sokszínűségét.

A szerkesztés kronológiai elvet követ. Az írók nem tematikusan, hanem a bemutatott korszak időrendjében következnek egymás után. A magyar nyelvű forrásokat feldolgozó tanulmányokat egy arab nyelvű görög levélregény és Rainer Maria Rilke leveleinek elemzése foglalja keretbe.

A tizenhat tanulmány terjedelmében különböző, és szerkezetében, stílusában is egyéni. A téma azonban közös, legyen szó barokk szónoki felépítésű levelekről, vagy episztolákról Berzsenyi, Arany, Pilinszky vagy Petri György tollából.

Számos prózai levél – Kalmár György, Barcsay Ábrahám, az 1849 utáni írónemzedékek vagy Toldy István, Justh Zsigmond, Babits Mihály írása – mára már élettrajzi vagy történelmi dokumentummá vált. Olvasásukkor a híres vagy elfelejtett nevek gondokkal küszködő, munkájukat végző, vagy gyöttrődő személyiségekké vál-

nak. Tanúi és megőrzői lettek ezek a sorok íróik korának, társadalmi és politikai helyzetének is. Feldolgozásukat és értelmezésüket alapos és körültekintő kutatómunka előzte meg.

Külön szeretnék kiemelni három tanulmányt, amelyek híres íróink-költőink irodalmi igényű magánlevelezésébe engednek bepillantást. A kutatóknak és a laikus olvasóknak egyaránt élményt jelenthetnek a pályakezdő Sík Sándor édesanyjához írt eddig publikálatlan sorai, amelyekben korai írásait is postázza. Gozsdu Elek és Weisz Anna meghitt levelezése, valamint Babits Mihály és Reményik Sándor baráti levélváltása ugyan-csak magával ragadó olvasmány.

Végül két kritikai megjegyzés: Mindegyik tanulmány önmagában is egy-egy üzenet, egy-egy levél. A könyv olvasóiban, akik e leveleket kézhez kapják, felmerülhet az igény, hogy az írókat megismerjék, ezért érdemes lett volna a szerzőket legalább egy-két szóban bemutatni. Többben az eredeti, kézirat anyagból dolgoztak, ezért ismerik a levelek böngészésének élményét. Ennek ellenére mindössze egy levélmásolat található a kötetben és egy a címlapon – a vizuális élményhez hozzácsokott modern olvasó szomorúságára.

A tanulmánygyűjtemény darabjai mind tudományos igényű, alapos munkák. Akár a tartalomjegyzék, akár a névmutató segítségével haszonnal válogathat közöttük mind a szakértő kutató, mind a kíváncsiskodó érdeklődő.

DIÓS JUDIT

Móro Mária Anna: A Pécsi Egyetemi Könyvtárban őrzött Klimó-könyvtár katalógusa. I. A könyvek szerzői betűrendes katalógusa. Bp. 2001. Tarsoly Kiadó, 695 l. /A Pécsi Egyetemi Könyvtár Kiadványai 1./

A könyv szerkezete a következő: A pécsi püspöki könyvtár rövid története I. Rövidítések jegyzéke II. Bibliográfiai források.

A katalógus alfabetikus, a bibliográfiai leírás után következnek a donátori és possessori bejegyzések, majd a jelzetek és a bibliográfiai hivatkozások.

A bibliográfiai leírások minuciózusan pontosak – örömmre a szláv könyvek esetében is.

A szerző külön jelzi a grafikus eljárással készült címlapokat és az ex libriseket. Említést nyernek az illusztrációk, a képes táblák, térképek, valamint a könyv állapota is.

A Klimó könyvtár állománya az ősnymtatványoktól a 19. század második felében napvilágot látott művekig tizenötezer könyvet foglal magába; akik valaha meglátogatták – talán nem is sejtették milyen kincsek vannak a barokk teremkönyvtár polcain.

Klimó György, aki egyetemet akart létrehozni Pécsen, ehhez kívánta megteremteni a könyvtári alapot, amely éppen ezért tematikailag sokrétű.

Barátai és ügynökei, akikkel állandó levelezésben állt a legtöbbet Ausztriában és Itáliában vásároltak.

Sok értékes könyvet szerzett az 1773-ban feloszlott jezsuita rend könyvtáraiból.

Szinte minden tudományágnak a 18. század végéig napvilágot látott szakirodalmá megtalálható a könyvtárban; a humaniorák mellett a természet- és orvostudomány is, valamint a szépirodalom. Külön figyelmet érdemel a bibliagyűjtemény, amelyben ritka példányok vannak, valamint a Plantiniana.

Megjegyzendő, hogy a könyvtár az alapító halála után tovább gyarapodott Szepesy Ignác és Scitovszky János püspökök jóvoltából, valamint ajándékokból, és a lelkeskedő papság hagyatékából.

A bevezetőből az egykori könyvtárosok és a régi katalógusok sorsáról is tudomást szerezhetünk.

Summázva: a magyar könyv- és könyvtártörténeti szakirodalom Móro Mária Anna tollából kivételesen értékes művel gyarapodott, amelynek második kötetét nagy érdeklődéssel várhatjuk, mivel abban kapnak helyet a folyóiratok, a kéziratok, valamint a nyomtatott könyvek személy-, hely-, nyomdász- és possessorneveinek mutatói.

Megjegyzendő, hogy a katalógus külső megformálása méltó a tartalomhoz; a kötés fényes, világoskék papírból készült, az elülső tábla rektóján a könyvtár épületének fényképével.

OJTOZI ESZTER